

OLERKARI SARITUAK

(Larrea, 1983-11-20)

Edozer gauza jako edergai egiaz olerkari danari. Ipar-orratz lez bizi jarri oi dautso zer orrek mundu dardarati bat begien aurrean. Azal ta marnin lillura

Eta lillura orren sorgiña azaltzeko beste ba'da, olerkariak bai poesi-lan bikaiñak egiten! Oni deritxogu benetako poeta, besteak sasi-poeta dirala aur

Zergaitik diñot au? Ba-dot orren errazoi-egia. Egunokaz Larrea'n ospatu dogu olerki-leiaketa. Urtero, ogetalau bider, ospatu dogun lez; bai, a irten be, azaroaren 20'an egin genduan dalako jaiia. ata, egia esan, olerki eder ganoraz landuak askotxo eldu jakuzan. Or zergaitik diñodan eta autortu egia:.. olerkari danaren sena ta trabetasuna, ederra jaso ta azaltzeko: sentidu arren, edonor ez da gai barruan somatua adierazteko.

* * *

Oleri-sariketan iru sail izaten dira geienez: lirika, poema ta bertso-saillak. Irurok be oparoak olerkitan. Emen ba-da zerbait: lanak ona bialtzen dabezanak ez diardue diru-gosez, beste zenbaitek eraginda baiñ.

1959'an asita ospatzen dogu Oleri Eguna, gerra aurretik EUSKALTZALEAK ospatzen eben lez; arrezkero aldatu jaku zerbait mundua, ekonomi aldetik atan be.

Orduan iru sari ipiñi genduzan: lirika- saillekoari milla pezeta, poema sailleko irabazleari milla pezeta ta bertso-saillekoari bosteun pezeta. Aurten be sari bardiña jaso dabe irabazleak. Alan be Ian ugari jaso ditugu.

Ona salatu bearrezko jokabide zirtzilla. Gaur poesi-sariketa asko ta galantak daukaguz Euzkadi'n; baiña ez da orrenbeste olerki-lan agertzen, zoritxarrez.

Zer dala-ta?

Askok, dakigunez, ateak itxirik daukezalako. Ezin jaritxi barruko aretoraiño eltzea, edo ta. eldurik be, zarpaintzat jota kanpora egotziak ba'dira, eziñekoa saria eskuratzea. Onek kalte ikaragarria dakatso euskal olerkiari.

Larrea'n oneik izan ziran sarituak, epai-maikoen ustez onenentzat joak: lirikan, E. Erkiaga'ren « Gorbaiera zoazie ?» Kukupraka giltzapean, eta Arratia'-ko Gabirel Manterola'ri eskeiñia. 25 aapaldi daukoz. Luze samarra maikoen eritxiz, poesi lirikuak l[^]bur, bizi, txinpartatsu ta mamiñez jantzia izan bear daualako.

Gorbaira doa olerkaria, aldatz-gora, makilla eskuan eta gazte bat aldamenen. Kantuz doa ta or leenen San Juan ermitea, asabak itxitako «ekandu ezagupidea»; lur zabalak ikuspegian, pagadi ta arezti lerdanak, aizearen firi-firi leunak, ardien arran-otsa, eguzkiaren sorgin- diztirak adar-artean, lamiñen eragiña, ara-onako bidezidor ezkutuz beteak, goi urdiña... arranoak kantatzen ditu. Onein egoak nai leukez, induruak sortu dautsozan sentipenak adierazteko. Ona berak:

*Hegazkadak egiteko
haek daben lumea
baizen sendo ugaria
balitz orain eta gero
nik dodan idazte-tresnea,
arin, guntsua, jorra,
haen hegaden pare joan dadin
nire asmamenaren haria,
begi-belarriak erme,
arimea orekan,
irakiten edermana,
horraitino haek ez daben
txiruliruli ta txinta Pina
enegan izanik,
horixe gura nik.*

Mokortua joian gorantz. Eta; uste ezik, ardi-bi-dea galdu ta arri artean jausi da; bai ba, muga guztiak arakatu bearrez, eta ederraren ederrez, zorabio zoroak artua ebillen. Jausi da, azkenik, eta «belaunak minez». Lekanda eskuman, arro, bere aulki goitian. «Zazpi neke ta zazpi atsedeen» Arraba'ra eldu dira, «Gorbaie esku zabalak / eskeintzen euskun alaba, / ederretan ederra, / asaben batzarleku, / ames amesgarrien / amesezko eremu». Igiriñao'n dagoz, an osatu ta aterpea, eta sutondoa.

Gero, barriro joan zan olerkaria Gorbaiera, jakin-miñez. Gerratean antxe atxilo arturiko iru gazte il ebezan; arein, il arein barne-arnasaz asetu nairik, egin eban osterea. Berak onela:

*Bigarranez joan nintzan
hurrengo urtean,
garagarrilaren
hamazorgarrenean,
gure Aberrian
negarraldi luzea
hasi zanean;
hantxe harturiko hiru gazte,
lehenengo hil-opariak
dodaz oroimenean.*

Aipamena eroan eban beste au be, lirika sailleko amalaukoa, ez dogu montxor. Maikoak *onan*: «*indartsua, trinkoa, argi ta zintzo jarten dau biziaren auzia; sentimentu neurtua, eratu*». Irakur:

*la galdua daroat gauaren mailladia,
neure lepoan eriotz beteko zorroa.
Beingoan da ene bertsoen azken-lerroa.
Ba-datorkit —abots igar— ixillen aldia.*

*Eskura nai neuke lur osoko illundia,
betiko ixildu bere eresi arroa,
goiz diztikor biur dakidan Egun-A undia.*

*Neure uzta-bildu joen azaoak errez
—kolko mandioan urri ale eta garau-
illunaren zuloak argitu gura neukez.*

*Alperrik esku-gorak, beti ni argi-barau,
ez aizerik, odolik, ez kemenik, ezer ez;
bildurrak lapurtu deust borroka lera au.*

Gernika Anjel Bidaguren'ena dozu, «Koldar» izanarekin.

Poema txortan Martin Ugarte'ren «*Arrats-ñabar orrazia*» sariztua. Euskera eder oparotsuan egiña,

nunbait. Iru ataletan zatitua. Iduzimez eta sentimentuz ondo oretua. Baserrian bizi da egillea, toki zoragarrian; eta arrats ñabarrez, eguzki, zugatz, lamiñaz sorgindua, idatzi ta idatzi poema punterengoa osotu dau. Zazpi folioko poema. Onako ainbat ditu Ugarte'k, amabi-amabost bat bai, argitaratzea merezi leukienak.

Onela amatzen dausku poema, bizi-poema:

*Gau beltzak eguna egapera,
baiñan abian biaramona.
Zugaitzak ere urte-mugaro
orri-berritan panpox dagona.
Eta gizonon arrazoi bide...?
Sinistek onen erantzuna...*

Sail onetan Agustin Beloki'k ere izan du aipamena. Aren «Kezkaren labe sua» ederki taxutua dozu. Euskerak arduratzen dau, eta noraezean dabilkigun gaztediak.

Irugarren saillean, bertsolari maillakoan, bi nabarmendu dira batez be: Joxe Mari Azpiri ondarrutarra eta Agustin Beloki legazpitarra. Lenengoanetik bat aukeratu da, «Txikitatik» deritxona; mariñel bizitza kantatzen dau bertso labur, trinko ta ondo eratueta. Bigarrenaren «**Elorri-lorak**» txorta polit bat dozu, arduraz eioa, pozez ta samiñez gantzatua; elorriak, izan be, arantzak ditu lore ederrez jantziak. Txorta onetatik aipagarrien «Aitona» deritxona.

Beloki'ren lanak, maikoen eritxiz, bertsolari-senez ta doaiz beteak izan arren, ba-dabe gatzeta ta umorea (Ardoaren koplak, Bidean topo ta abar); eta orrela *oleskari maillan* agertzen jaku, bertsolari ta olerkari artean dindilizka legez. Zer da, baiña, oleskari izatea? Dei egitea, ots-egitea. «Olesa ta ate jotea da, nor ete dogu?» diño Mogel'ek bere «Peru Abarka»-n.

Oleskariaren zeregiña, beraz, erriari dei egitea da; gizartearen akatsak zigortzea. Zigorrik ez darabilen aita, ez da egiazko aita, diño esakun zaarrak. Naiz olerkari, naiz oleskari, naiz bertsolari izan, iruron zeregiña lo dagoana itxartzea da; oleskariarena batez be. Ori egin eban Enbeita'tar Kepa'k, gure Urretxindorfak; ori gaur Basarri'k, orixe Beloki'k be.

Labur: ederto aurtengo Olerti-Eguna. Datorren urtekoa, J. L., ospe aundiagoz egin bearko. Ogetabost urte beteko; beraz, zidar-ezteguak. Zerbait da, nik uste. Biotz on, guzti-guztiok!